

10**MESEČNIK ZA LJUDSKO PROSVETO****V***Joža Lovrenčič:*

Pereči ogenj.

(Dalje.)

Pa mu je omahnila roka; v srcu se je bilo nekaj zgenilo in ga še bolj zapeklo.

Dvignil se je in sedel, odprl skrčeno pest, poravnal pismo in začel vnovič od kraja brati. Ko ga je prebral, se je umiril. Rozala je vzrastla pred njim in se je čudil, kako lepo mu je pisala. Ali so ji doma naročili, ali se je sama zmisllila nanj? Ne v sanjah ni mislil, da more biti tudi njej hudo in težko po njem, ko ni imel zanjo nikdar prijazne besede.

„Kaj, če misli name, če me ima rada?“ je pomislil in bral znova od konca do kraja. V začetku se mu je zdelo, da je res zakoprnelo po njem njeno srce, a potem do konca nič. Pač, v sredi; ali ni vesela, ali se ne smeji tudi ona Manici? Zadovoljna je, da se je Manica z onim uštela, in misli, da je Janez več ne pogleda, ko ga je spravila pred sodnike in v zapor.

Rozalina podoba je bledela in bledela in, ko je splahnela, je spet vstala pred Janezom Mlinarjeva Manica. Žalostna je bila, niti sledu velikonočnega smeha ni bilo v kotih ob njenih ustnicah, oči so bile rosne. Taka mu je bila blizu. Trpeče je je bil vesel in je upal. Še trn iz pisma, Rozalina beseda, da mu oče ne odpusti sramote, ga ni bodel več.

„Samo da dobim Manico!“ je sklenil in legel, zakaj veliko-nočno pritrkovanje je bilo že izzvenelo in v „salonu“ se je dodobra stemnilo, da ni videl niti roke pred seboj. V sosednjih oddelkih na desno in levo je bilo že vse potihnilo in tudi z ulice onkraj hodnika ni bilo čuti ne enega koraka.

Janez je zaprl oči, a zaspati ni mogel.

V vratih ali kje se je oglasila večna ura in škrtala in škrtala...

XII. Rožman ne odneha.

Lokomotiva je zažvižgala, vlak se je zaustavljaj in se ustavil. Sprevodniki so poskakali s stopnic, kjer so pripravljene čakali na postajo, in hodeč od voza do voza in odpirajoč vrata, so klicali:

„Podnart — Kropa!“

Klicali so in klicali, a izklicali so samo enega. Iz zadnjega voza je stopil Rožmanov Janez in šel proti izhodu, kjer ga je pozdravil prvi znanec, železničar, ki je pobiral listke.

„O Janez,“ se je začudil, „si se spočil, kaj? E, pa presneto slabo so te morali hraniti, shujšal si. No, pa saj zdaj ti ne bo treba več take moči, da bi rahljaj kosti, ker je Petrič izginil iz Podnarta!“

Tako je rekel železničar in mislil, da je povedal Janezu prvi novost, ki je bo vesel, in se je zasmelaj.

„Vem, vem,“ je odvrnil Janez suho in šel po cesti, ob kateri so na obeh straneh prvič v Podnartu zeleneli mladi divji kostanji. Prišel je do Podnartovca in vstopil bi, da bi se nalezal malo dobre volje in ne bi prišel za dne domov in bi mu ne bilo treba na vsakih pet korakov odgovarjati, da je prišel iz Ljubljane, da je odsedel in podobno. Pa je pomislil, da bi bilo v gostilni isto in da bi še bolj silili vanj in bi se ne mogel otresti in bi moral na dolgo in široko pripovedovati.

„Nič!“ se je odločil in krenil mimo in zavil tam za prvim ovinkom na levo čez Lipnico in se vzel proti Ovsišam. Ko je stopal po kolovozni poti med ovsiskimi njivami, je bil v zadregi. Na desni in levi so se tu in tam dvigale ženice in dekleta, ki so upognjene sadile turščico in fižol. Videl je, kako so opozarjale druga drugo nanj in kako jim je zastalo delo.

„Prepozno si prišel, Janez,“ so ga kot zmenjene dražile od blizu in daleč, le da so te še kričale in je šel njih glas čez vse polje in vzbudil pozornost tudi tam, kjer bi ga sicer ne opazile. „Smo že vse podelali, le še turščica in fižol sta ostala.“

„Prav, prav! Ko ne boste imele kaj delati, boste vsaj lažje klepetale in obirale!“ je bil Janez strupen.

Dregnil je v sršenovo gnezdo.

„Ali ste ga slišale, kako strupen jezik ima! Pa se je delal včasih, ko da ne zna do pet šteti, in če si hotela besedo, si jo morala vleči iz njega! Ali te je Ljubljana preustvarila? Uh, to si moral biti med pravimi!“

Janez se ni zmenil zanje in je bil zadovoljen, da se jih je otrešel.

„Le pojdi, le,“ so vpile za njim, ko je krenil tam ob stari duplasti, polsuhi lesniki na češnjiško pot, „ti bo že oče pregnal vse muhe, da boš spet ponižen in pohleven, kakor si bil!“

Ko je zavil med grmičevje in bukovje, se je Janez oddahnil in globoko vdihnil sveži zrak mladega zelenja in vonjivega cvetja, kakor bi se še le ta trenutek začutil rešenega mrzlih, mrkih sten. Pozdravili so ga stari znanci, krivenčasti gabri, košate bukve semenice, leskovi grmi, ki jih je v zgodnji jeseni mimogrede tolikokrat obiral in trl lešnike s svojimi zdravimi zobmi, in bil jih je vesel, kakor še nikdar.

Zavriskal bi, a tam gori se je skozi drevje že svetlikalo; videl je ravnico in ponosni očetov dom, na desno v dolini pa se je belil mlin in slišal je, kako šumi voda preko koles, jezna, da je utesnjena.

„Oče... Manica!“ se je spovrnila boleost, ki mu je polnila srce in ga žgala in ni mislil več na vrisk; zablodil bi v gozd in zatulil ko ranjena zver, ki si ne ve pomoči. Iz tega občutja, ki ga je ob pogledu na dom in mlin nenadoma vsega obvladovalo, se je vzbudil, ko je prišel iz gošče in stopil na ravnico, odločen, da ne popusti in da mora zmagati...

„Janez, naš Janez!“

Veselo, ko da prihaja novo življenje v hišo, je zaslišal Janez svoje ime izpred doma. Rozala je bila zunaj pred hišo na klopi in prebirala in čistila regrad, ki ga je bila nabrala, vračajoč se z njive. Vstala je, zaklicala še enkrat v vežo in, ko je prišla mati na vrata, je bila ona že doli na poti in mu z obema rokama stisnila desnico in jo razposajeno tresla in mu govorila preko zelene trate prav do hiše in se sklicevala še na mater:

„O, da si le prišel! Ne veš, kako je bilo pusto, ko smo bili sami! Kaj ne, mati! Z materjo sva odštevali tedne in dneve. O ti, Janez, ti, da greš in napraviš tako nepotrebno žalost! Pa nič ne zameri, da tako govorim! Vesela sem, veš, drugače bi molčala. Če ti ni prav, se bom pa rajši ugriznila v jezik, samo, da boš vesel, veš, in tistega pisanja mi ne zameri, saj sedaj je vse prav! Smilil si se mi, pa sem mislila, da se ti bo zdelo lepo...“

„Saj se mi je,“ je kar tako pritrdil Janez, ker Rozalino odkrito veselje mu je le dobro delo in ga ni maral kaliti.

„Kakor Potovka je danes zgovorna,“ je menila mati, ko sta prišla do vrat, ter še rekla: „Da si le prišel! Dolga je bila.“ Druge besede ni našla.

„Dolga,“ je priznal Janez in vprašal po očetu, dasi bi mu ne bilo treba, ker je slišal, kako hrskajoče reže klinja na podu in vsakotoliko jasno zazvenči, kot bi se škodoželjno nasmejala rumeni slami.

„Na podu so, bodo že prišli! Lačen si, stopi no v hišo!“ je rekla mati. „Pa nam poveš, kako je bilo, kako se ti je godilo. O, gotovo slabo, saj vidim na tebi!...“

In že je bila v hiši pri mizi, odprla miznico in vzela iz nje velik hleb, ki je bil komaj načet, in še nož in oboje postavila pred Janeza.

„Oh,“ se je zmisliła, ko je Janez vzela hleb in si ga kos odrezal, „čakaj, da ne bo tako suho! Rozala, prinesi, no, malo tepkovca pa še klobaso!“

Rozala je odšla. Mati se je zazrla v sina in videl je, da čaka njegove besede.

„Ali so oče še hudi?“ je vprašal.

„Oni dan pred veliko nočjo je bil, ko je prišlo iz Ljubljane neko pisanje, v katerem je stalo, koliko je treba plačati, in še vprašanje, če bi prevzel on plačilo, ko ti še nič nimaš.“

„In kaj so rekli?“

„Bog mi v greh ne zapiši, kakor obseden je bil in rjovel, da so se zgledovali ljudje. Za božjo voljo sem ga prosila, naj se pomiri, pa je bil še name hud. O, dosti smo trpeli, dosti, pa vse samo zato, ker te je onale iz mlina zmešala. Ali še misliš nanjo?“ je kar nepričakovano pobarala mati in utihnila in čakala odgovora.

Janezu je bilo nerodno. Ali bi se potuhnil in prikril mater ogenj, ki ga je čutil v srcu, ali bi ji ga moško in brez obzira priznal? Pogledal je v njene oči, ki jih je bila sama dobrota, in zdelo se mu je, da bi bilo bolje, če zaupa materi in bo še ona vedela, kaj in kako.

„Se,“ je rekel, „če je tudi njej še kaj zame!“

Mati je vzdihnila in Janez je videl, da je s svojim priznanjem ni kaj razveselil, in še je videl, da mu je hotela nekaj reči, a prišla je Rozala in postavila predenj tolkovca s klobaso in mati je obmolnila. Janezu je bilo prav. Kar je mislil povedati, je povedal, za prigovore in nauke, ki bi mu skušali omajati misel na Manico, tako ni bil prav nič pripravljen in bi bilo, kakor če bi kdo govoril

gluhcu. Da ne bi opazila Rozala premolka in iz njega sklepal, kaj sta v njeni odsotnosti govorila, je začel Janez sam od sebe, ko da nadaljuje, govoriti o Žabjaku in njegovih zaporih, ki da so tako neznanško zoprni, da je domača klet v primeri z njimi prijazna. In še je govoril, v kakšno obleko so ga utaknili in kakšno hrano so dobivali, med kakšnimi ljudmi je bil, kaj je napravil ta in oni in kako so bili nekateri vendarle veseli, kovali nove načrte in se priduševali, da jih drugič gosposka ne bo dobila v pest.

Verno sta poslušali mati in Rozala Janezovo pripovedovanje in se vmes glasno čudili.

Pa je prišel oče, obstal na vratih in vsi trije so pogledali vanj in čakali, kaj bo.

„Tok si spet doma in se gostiš!“ je dejal in stopil na sredo sobe. „Zaslužil nisi, da bi smel spet pod streho, ki si ji pripravil sramoto, kakršne ni naš dom doživel, kar stoji!“

„Oče,“ je rekel Janez mirno in hotel govoriti.

„Nobene besede! Tako ti povem in bo držalo ko pribito! Dokler bom s tem le gibal,“ — stisnil je prvi štiri prste desne roke in jo dvignil predse s privzdignjenim mezincem — „ne upaj, da izprežem in da boš ti tod gospodaril. Pametne besede nisi maral poslušati, ti bo zdaj pa to prav! In s tem-le,“ — odprl je omario v zidu in vzel iz nje veliko rjavo kuverto in jo vrgel pred sina — „napravi, kakor veš in znaš. Dvestopetdeset goldinarjev — cele njive — ne bom metal za tvoje neumnosti. Tako, zdaj veš, pri čem si!“

Janez je sklonjen nad mizo poslušal očetove besede, ki so padale trdo in težko in bile nepreklicne. S svojo besedo bi še bolj razbelil železo očetove jeze in je bil tih. Rozali se je smilil, a vendar ji je Rožmanova nepopustljivost dela dobro, ker je mislila na Manico, ki bi jo sicer pripeljal Janez v hišo in bi ji potem pri Rožmanovih ne bilo obstanka in bi morala prebrati.

Samo mati se je oglasila.

„Tomaž, Tomaž,“ je rekla, „pretrdo je to! Vsaj danes bi bil molčal in ne začenjaj znova. Potrpel bi, bi se že zmenila.“

„Danes ali jutri — vseeno. Nimam navade, da bi mečkal in oprezal kakor mačka okoli vrele kaše. S pravo besedo je treba o pravem času na dan! Zdaj smo zmenjeni in nobene besede več! — Rozala, zdaj pa molst!“ je še ukazal in odšel tudi sam v hlev.

„Moj Bog, moj Bog, kaj bo še iz tega!“ je zavzdihnila Rožmanka in pogledala sina, ki je vstal izza mize in samo skomignil z rameni ter se odpravil zamišljen in kakor izgubljen v zgornjo

hišo. Rada bi ga potolažila, rada bi mu pomagala, a kako, ni vedela in bilo ji je težko in je trpela...

Janeza ni bilo k večerji. Oče ni vprašal po njem in govoril je o delu, ki jih čaka, kakor bi se ne bilo nič zgodilo. Mati in Rozala sta ga poslušali in mu odgovarjali ter pritrjevali, a njune besede so bile bolj kratke, kakor prisiljene, zakaj mislili sta obe na Janeza vsaka s svojo ljubeznijo.

XIII. Na račun dote.

Manica je obsedela za mizo in ihtela, naslonjena z glavo na obe roki, Mlinar je pa stopil za Janezom in zunaj pred hišo mu je rekel, položivši mu roko na ramo:

„Kakor rečeno, Janez, radi dekleta naj te nič ne skrbi! Bo že uvidela, da je prav in boljše čakati domačega fanta pet, tudi deset let, kakor zanašati se na tujca, ki obljublja jutri. Bom že gledal, da ji ga izbijem iz glave. Tista pisma, ki jih ji pošilja, bom prestregel in pojdejo v ogenj. In če pride on sam, vrata mu pokazem. Sem ga tako preveč trpel, da je vso zmešal. O, če bi vedel prej, da ti je toliko zanjo, veš, prvo uro, ko je prestopil prag, bi ga nagnal! Pa je nazadnje še mene premaličil, tebe pa spravil v Ljubljano. No, saj se vse pozabi in čez kak mesec se bo že redkoko spomnil na vse to. Če bi drugod gledali na vsak pretep, kam bi prišli. Oni denar pa naj te tudi ne skrbi! Saj sem rekel, da bom pa pri doti odtrgal, hahaha, pa ne boj se, bo vseeno taka, da bi jo drugod zastonj iskal!“

Tako se je pobahal Mlinar in potrapljal Janeza, ki se je opravičeval.

Fr. Rojec:

Triglav.

*Mogočno dviguje se Triglav v nebó
kot dvigal se v prejšnjih je časih,
ko onkraj je vriskal pastirček glasno
in peval v slovenskih je glasih.
Zdaj tam je vse tiho, ne poje nikdó,
otožno vsak vzdihla in sklanja glavó,
a kadar v višavo na Triglav ozre se,
strne si solzo in srd ga pretrese.
Kot gad se priplazil iz laških nižin
sem v naše je kraje pohlepni tujčin,
prijateljstvo hlinil in z belo zastavo*

nam mahal za mir in za bratsko je spravo;
 ko sedel je trdno na kraški naš svet,
 pa skriti pokazal je nam bajonet,
 posegel na Triglav s predrzno je roko,
 postavil na njem svoj državni mejnik
 in nas na pravicah ponižal globoko! —
 Sedaj ne pomaga ne jok in ne krik,
 nam treba je sloge in dela,
 a resnega, vztrajnega, pa ves naš svet
 bo svoboda zopet objela,
 častitljivi Triglav ves bode naš spet
 in onkraj kot nekdanj zvenela
 spet naša bo pesem vesela,
 da bo odmevalo čez breg in čez plan:
 „Oj Triglav slovenski, kako si krasan!“
 Slovenska dekleta, brusite srpiče,
 žanjite, vežite pšenico v snopiče;
 vi fantje slovenski, klepajte kosé,
 kosite, si z delom krepite roké,
 a svojih moči ne skušajte med sabo,
 hranite si raje za boljšo jih rabo:
 Matjaža zvabite iz skalnih votlin
 in z njim zapodite s triglavske višin
 tujčina čez Sočo na laško ravan,
 potem pa na Triglav s slovensko zastavo
 ovenčat z njo njemu trovrh nato glavo!
 To bo za naš narod najslavnejši dan,
 ki vaša in naša prikljče ga dlan!

Krsto:

Ljubezen.

Martin in Primož sta pri vojaki.

Doma sta Lojzka in Lenka.

Lojzka piše:

Ljubi moj!

Najprej: Tisočkrat pozdravljen, Martin! In da bi Te uboge vrstice pri zdravju, zadovoljnosti našle.

Doma živimo kakor smo. Delamo iz jutra v noč, se pehamo za črni kruhek. Saj veš, kako je v tem času: Ženjice in plevce smo na polju, kosci so pri otavi.

Oh, kosci vriskajo vsako zgodnje jutro in pozen mrak jih pripelje s pesmijo domov. Vedno so veseli.

Jaz pa sem žalostna, ko poslušam te jasne vriske, te tihe pesmi. Tako sem žalostna, dragi, da mi srce krvavi od bolesti in so moje oči kalne od joka...

Zato, ker Tebe ni več med kosci...

Pa tudi zato, ker se bojim za Te. Veš, Martin, čudne reči pravijo. Iz vseh krajev ste skupaj natepeni, drug z drugim vezani, dobri in zli. Človek pa je tak, kakršna je njegova okolica. Do dna ga sicer ne more spremeniti, vendar vsa doživetja postanejo neizbrisna last njegove duše. In če so ta doživetja nelepá, umazana...?

Rekel boš, da Ti pridigujem. Nikar ne misli tega. Samo Tvojo čisto mladost, s katero si odšel od nas, bi rada Tebi ohranila. Zakaj nič bi ne bilo strašnejšega, ko bi pri vrnitvi dejal: Več nisem mlad... A človek je lahko mlad do groba...

To je, kar me skrbi in kar sem Ti mislila razodeti. Upam, da nisem zastonj.

Spomni se kmalu svoje žalostne Lojzke in jo razveseli s pismom. Pomisli večkrat na dom in vedi, da veliko mislijo nate. Naša molitev je Tvoja...

Končam!

Želim Ti sreče, miru — oh vsega, kar more drobno žensko srce želeti. Ali želiš kakih stvari? Denarja? Vse Ti bomo poslali, samo povej!

Zdaj pa bodi iz vse duše in od vsega srca pozdravljen!

Tvoja Lojzka.

Martin takoj odpiše:

Draga Lojzka!

Vesel sem bil Tvojega pisma, neizrečeno vesel. Samo to ne vem, odkod in čemu toliko skrbi. Kar nič se ni treba bati zame. Ravno tak bom prišel nazaj, kakršen sem bil. Res smo različni ljudje, toda, draga, v vsakemu je poštenja toliko, da varno stopa po življenski poti.

S potrpljenjem in udanostjo se bom preril na konec teh mesecev in potem —

potem, ljuba Lojzka, bova stopila pred oltar najinih sanj ter jih uresničila. Ali me boš čakala dotlej?

Poljublja Te M.

Lenkino pismo.

Primož!

Hočem Ti napisati nekaj vrstic, kako doma živimo in delamo. Veliko ni novega in tudi posebnega se še ni zgodilo. Tisti, ki ste neumnosti in norosti uganjali, ste zdaj pri vojakih. Kar jih je še doma, so se poženi. Ostali so frkolini. Včasih

je le dolgočasno in pust, ko od nikoder nobenega ni. To ti moram povedati, da bi Te že rada videla.

Piši mi, kako se imaš. Tisti kraji morajo biti strašno daleč, če si se tri dni vozil. Gotovo niso lepi. To Ti pa še rečem, ljubi Primož, ženske kar pri miru! Še ne sanja se Ti ne, kako bom hitro zvedela, če si katero trapal. Če to narediš, se name ne zanašaj. Najina ljubezen bo kratka, kot je sedme ure dež in starih bab ples!

V pismu Ti pošiljam nekaj denarja. Ko ga dobiš, se najprej pošteno najej, našehtaš se ga še pozneje lahko.

Vse to te prosi samo Tvoja Lenka in Te

pozdravlja.

A Primož ne odpiše hudi Lenki. Čez štirinajst dni jo priseka na dopust, Srebrne uhančke ji prinese za denar, ki ga mu je za jestvino poslala. Primož ima rad svojo Lenko...

Ob letu je poroka. Primož gre z Lenko v novi dom. Lojzka pa je sama, ker se je Martin skujal...

Dr. Iv. Lah:

Lev Nikolajevič Tolstoj.

(Konec.)

V čem je torej velikost in pomen tega izrednega misleca, ki je obrnil nase pozornost vsega sveta. Naraščajoča kultura preteklega stoletja je odvrnila človeka od naravnosti in prirodnosti, nudila mu je znanost in vede in skušala s tem nadomestiti zastarele nauke o svetu in življenju, a je pri tem pozabila, da je vera nekaj višjega nego učenost in napredek: proti temu so začele cerkve boj s svojimi nauki, s politično organizacijo in raznimi prireditvami; nastala sta dva bojna svetova. Tolstoj je stopil med oba svetova in pokazal nekaj lepšega in višjega, kar je namenjeno vsem ljudem t. j. božje kraljestvo v znamenju evangelija. Vsa učenost ne more nadomestiti one prave vere, ki je luč življenja; a tudi cerkev je pozabila na prvotno duhovno življenje („moje kraljestvo ni od tega sveta“) in namesto ljubezni širila boj in sovraštvo. Svet je postajal čim dalje bolj nesrečen, ker ga v vprašanju resnice in življenja ni mogla zadovoljiti niti znanost niti cerkev. Tolstoj je skušal odpraviti ta duševni razdor s tem, da je brezobzirno odkril zmote moderne kulture pa tudi napake raznih cerkva.

S svojimi nauki je Tolstoj zadel tudi na rusko državo, na carstvo, na vojsko in njeno nasilstvo. In vendar ruska vlada, o ka-

teri so trdili da je nasilna, — ni posegla po njem: tako globoko so bili utemeljeni njegovi nauki o krščanstvu. Zadel je tudi ob cerkev in tudi ona je morala mirno poslušati njegov veliki evangelij — sveti sinod je le izjavil, da je preстал biti član ruske cerkve. Taka je bila sila duha, ki je govoril svetu z Jasne Poljane. Postal je živa vest modernega sveta. In sedaj, ko vladajo v Rusiji nasprotniki prejšnje vlade, mu izkazujejo enako čast, dasi v marsičem greše proti njegovim naukom, ker uničujejo zlo z zlim. To je le dokaz, da imajo nauki Tolstega stalno življenjsko vrednost, tudi če se ne morejo takoj uveljaviti v življenju. Tolstoj je sam spoznal, da je težko odreči se sveta in okolice in živeti evangelijsko življenje. Tisoče in tisoče ljudi je prihajalo k njemu osebno in v pismih po nasvete, kako naj izvrše zakon božji, ako jim to branijo razmere. Tolstoj pa je zahteval od vseh isto, kakor Krist, ki je odgovarjal na podobna vprašanja z besedami: Le eno je potrebno: iščite božjega kraljestva in vse drugo vam bo privrženo. Vedel je, da je še daleč do tja — a dolžnost je, da ga iščemo...

Kako je prišel Tolstoj do spoznanja resnice? O tem nam obširno govori v svojih delih, ki bodo v novi skupni izdaji obsegala 130 zvezkov. To je ogromno življenjsko delo. Med temi so trije svetovni romani „Vojna in mir“, „Ana Karenina“, „Vstajenje“ (zadnji dve knjigi imamo tudi v slov. prevodu), cela vrsta povesti, med temi v slov. prevodu: „Kreutzerjeva sonata“, „Rodbinska sreča“, „Kozaki“, „Hadž-Murat“, „Ljudske pripovedi“ etc., več iger, v slov. prevodu „Živi mrtvec“ in „Moč teme“; popisal nam je vse svoje življenje od otroških let do starosti. Knjige, v katerih popisuje zgodbe iz svoje mladosti, spadajo med najlepša dela svetovnega slovstva. Krasna je njegova zbirka „Za vsak dan“, kjer je zbral najlepše misli in izreke vseh velikih svetovnih mož. Poseben del tvorijo njegovi spisi o vzgoji in šoli, ker je sam ustanovil na Jasni Poljani svojo šolo, za katero je napisal in sestavil svoje čitanke; tudi to šolo je vodil v svojem duhu. Ogromna je bila njegova korespondenca, saj si je dopisoval z ljudmi iz vsega sveta: nastale so celo posebne družbe, ki so širile njegove nazore. Zato pa obsega glavni del spisov njegova filozofska dela, katerih nauki prešinjajo vse njegovo življenjsko delo. „Kraljestvo božje je v vas“, „V čem je moja vera“, „Štirje evangeliiji“, „Moja izpoved“ (tudi slov. prevod) in dolga vrsta daljših in krajših spisov, ki vsi obravnavajo versko vpraša-

nje. Kakor njegov nauk je preprosta tudi njegova beseda. Vse je tu jasno in lahko razumljivo — vse življenjsko, človeško in božje, brez učene navlake, polno vidnih resnic, tu govori samo človek, kristjan, apostol... Govori vsemu svetu brez razlike vere, narodnosti, stanu. Govori velik človek: mislec, pisatelj, pesnik: noče samo zabavati, hoče učiti: življenje je zamaj najvišji dar, ki ima svoj namen. Zato je treba o tem premišljati. Človek ima svoj cilj: mora iti za njim... V najvažnejših vprašanjih življenja smo radi brezbrizni in površni: to ni prav: naša sreča je v tem, da postanemo pravi otroci božji.

Tudi Tolstoj je preživljal svojo mladost brezbrizno in veselo: pa je prišel trenutek, ko je spoznal globlji zmisel življenja. Takrat se je vrnil na Jasno Poljano, k kmetski grudi: iz bivšega oficirja, plemiča-veseljaka je postal — kmet. Oblekel je kmetško obleko in odšel na polje: delal je, oral in sejal, celo čevlje si je krpal sam: živel je s svojim kmetским narodom, v njem je našel nepokvarjenega človeka, pri njem se je učil živeti, delati, verovati, biti srečen: to je bil naš slovanski, ruski kmet. Svet gleda danes s spoštovanjem nanj in išče pri njem odgovora na težka vprašanja sedanje dobe.

Mislimo, da je lahko nekaj ponosa v nas, da je izšel ta veliki mislec iz našega slovanskega rodu, kot da je v njem izpregovorila vsa ruska slovanska duša: pravega človeka je videl Tolstoj v onem, ki živi od svojega dela na zemlji, ki ga redi; sreča ni v bogastvu, ne v časti in slavi, ampak v pravem življenju po veri. Tako je povzdignil naš mislec kmeta kot ideal človeka, ki živi med Bogom in zemljo — in najlažje izpolni svoj namen, ker je najbolj naraven in preprost, ker ga ne moti kultura in slepilo modernega sveta. Naj bi svit Jasne Poljane zasvetil tudi v naša slovenska srca.

Gustav Strniša:

Siromak in osel.

*Skromni osliček, moj ljubljeni brat,
oba v nevednosti tavava,
a čuda prirode spoznavava
polne nepojmljivih naslad.*

*Počasi hodiva preko trat,
jaz, da preorjem, posejem zemljo,
ti, da pobereš škodljivi osat;
oba jo pa ljubiva srčno.*

Ljudje se norčujejo, čeprav črni tvoj križ
 kaže trpljenja pot — v paradiz;
 saj na oslici je jezdil vesel
 Bog in na križu za vse nas trpel.

Oslíček, res si siromakov brat,
 do dna duše ima te rad,
 saj samo gladi te bič njegov,
 uboge roke drhteč blagoslov.

Sklonjen kot ti grem čez zlato polje,
 v usodo vdan sem vdane volje,
 med poljskim cvetjem molčeč
 v vpregi usode osliček trpeč. —

Inž. I. Jelačin:

Kako se danski fantje uče kmetovanja?

ko se nočeš učiti boš šel pa za kmeta“ strašijo naše mamce svojo poredno deco, ko prinese koncem leta iz šole slabo spričevalo. Utrjeno je pri nas naziranje, da je za kmetovanje sposoben vsak paglavec, ki ni poraben za nobeno drugo delo. Na žalost se to v širšem obsegu tudi zares dogaja, ko gredo vsi najbolj sposobni kmetski fantje v mesto, kjer si izvolijo najrazličnejše poklice, doma na kmetiji pa ostane po navadi tisti, ki ni za šolo.

V kulturnejših deželah, kjer stoji kmetijstvo na najvišji stopnji, pa kmetski poklic vse drugače cenijo in ga ne zanemarjajo. Čudimo se zakaj je pri nas poljedelstvo še tako slabo razvito in zakaj gre tako počasi k napredku, pa nam je takoj jasno če pomislimo, da najbolj sposobni in nadarjeni kmetski sinovi služijo v mestu, ker smatrajo, da je poljedelstvo manj vredna in manj častna obrt. Ni lahko gospodariti na naših kmetijah, nasprotno, prav težko je in zato je potreba najsposobnejših in najrazumnejših ljudi, ki znajo svojo delavnico tako preurediti, da jim bo nudila ne samo moralno, ampak tudi materialno blagostanje. Ni pa dovolj samo sposobnost in razum, treba je tudi gotovega strokovnega znanja, če hoče imeti delavec uspeh pri svojem delu.

Naš obrtnik je to že zdavnaj spoznal, zato ne izuči svojega sina doma, ker ve da bi se premalo naučil, ampak ga pošlje k drugemu mojstru, ki ima obrt boljše razvito in kjer se učenec lahko več nauči. Ko pride tak mlad, dobro izučen obrtnik zopet v delavnico svojega očeta, takoj vidi vse nedostatke očetove, popravi jih,

uvede novo primernejše orodje in stroje, pa je kar na enkrat cel tovarnar.

Naši kmetski sinovi se pa svoje obrti izuče kar doma in če so fantje tudi nadarjeni in pridni, se ne morejo naučiti nič drugega kot to, kar je znal oče in njegov ded. Poljedelska znanost se razvija in spopolnjuje tako hitro, da človek v par letih zastari, če ne sledi pridno vsakemu napredku in sin, ki se uči kmetovanja samo od svojega priletnega očeta, je že v mladosti zastarel. Obrtnik mora imeti tudi spričevalo od dobrega mojstra, da je sposoben za gotovo delo in oče mu tega ne more izdati, za kmetovanje pa pravijo, da je vsak dober, kar ni prav nič res.

Napredni danski kmetje so to že davno uvideli in pri njih smatrajo poljedelstvo za obrt in sicer težko obrt, za katero ni vsak sposoben, ampak le oni, ki ima veselje do nje in zmožnosti, da se te obrti tudi dobro izuči. Danski fantje, ki imajo veselje do kmetskega poklica ne ostanejo doma na kmetiji, ampak se gredo najprej izučiti — kmetovanja. V to svrhu si poiščejo mesto kmetskega vajenca pri najboljšem vzornem gospodarju, kjer morajo opravljati vsa gospodarska dela, da se vsestransko izuče svoje obrti. Tam kmetujejo 3 leta, večkrat pa mesto tudi menjajo tako, da ostanejo na vsaki kmetiji 1 leto in na ta način pridobijo praktičnega znanja od večih dobrih gospodarjev. Po dogovoru jim dotični gospodar nudi za opravljeno delo celo oskrbo in malo letno nagrado. Po 3 letih je mladenič sposoben za samostojno delo in potem se vrne na svoj dom ali izpopolni svoje praktično znanje še teoretično v raznih tečajih.

Poleg te privatne iniciative vodi danska Kmetijska družba že nad sto let vajeniški oddelek, ki je prvotno služil kot vzor zasebnemu pouku. Vajenci se udeležujejo 3 leta na različnih kmetijah vsako leto v drugem kraju, seveda ne samo kot opazovalci, ampak kot stvarni udeleženci pri vseh kmetskih delih. Pri nas bi seveda rekli takemu fantu, da je šel služiti za hlapca, pa naj bo mimogrede povedano, da Danci hlapcev sploh ne poznajo, marveč imajo za pomoč v gospodarstvu kmetske vajence in pomočnike. Koncem vsakega leta morajo ti učenci predložiti Kmetijski družbi natančno voden dnevnik, ki daje točno sliko o marljivosti in sposobnosti fanta. Poleg tega prireja Kmetijska družba tudi krajše praktične tečaje iz raznih panog gospodarstva, ki jih danska mladina vestno poseča in si tako pridobiva vedno novega praktičnega znanja.

S samim praktičnim znanjem se pa danski fantje še ne zado- vole, ker jim ni dovolj, da iz prakse vedo, kako je treba gospoda- riti, temveč hočejo vedeti zakaj jih je njihov gospodar - mojster tako učil in ne drugače. Ni jim dovolj, da znajo dobro obdelovati zemljo in umno gojiti živino, ampak hočejo vedeti zakaj je po- trebno oranje, gnojenje i. t. d. in zakaj je treba živino krmiti po določenih predpisih in ne kar tja v en dan. Ukaželjni so in ker se z vso vnemo posvetijo izbranemu poklicu, jih tudi vse zanima, kar je v zvezi z njihovim delovanjem.

Teoretično znanje si izpopolnijo na strokovnih predavanjih in kratkih tečajih, ki jih prirejajo kmetijski strokovnjaki, država ali Kmetijske družbe. Tudi na dobro organiziranih poučnih potovanjih po deželi se nauče marsikaj dobrega in potrebnega. Poleg tega je cela vrsta kmetijskih šol, večinoma privatnih z državno pod- poro, ki strokovno izučé letno do 5000 kmetskih fantov. Pouk traja na splošno kmetijskih šolah 5, 6 ali 9 mesecev, na mlekarških šolah 8 mesecev in na vrtnarskih 5—12 mesecev. Posebno važno vlogo pri nadaljni izobrazbi kmetske mladine zavzemajo ljudske visoke šole, ki so danskega izvora in so se vsled njih velikega vpliva na ljudsko izobrazbo razširile že po vseh kulturnih deželah. Šola traja 5 mesecev in sicer tako, da so moški tečaji v zimskih mesecih, žen- ski pa v poletnih. Nekatere take visoke šole imajo izrazit strokoven značaj s posebnimi tečaji, večina imajo pa v programu le splošne predmete z več ali manj kmetskim poukom. Namen teh visokih šol pa ni strokovno izučiti dansko mladino, ampak ji dati priliko, da si utrdi splošno znanje, ki je potrebno današnjemu kulturnemu človeku.

Kmetovanja se pa na Danskem ne uče samo oni kmetski sinovi, ki ostanejo kasneje na lastnem gospodarstvu, kakor se tudi pri nas ne uče raznih obrti samo oni redki fantje, ki prej ali slej prevza- mejajo delavnico svojega očeta. Vsi, ki imajo veselje do kmetijstva, prestanejo 3 leta trajajočo praktično učno dobo kakor pač za vsako drugo obrt, medtem se izpopolnijo deloma tudi teoretično, pa so iz- učeni v kmetijstvu. Kam pa gredo potem taki kmetski pomočniki bo vprašal kdo? V službo gredo, ne v pisarno, temveč na kmetijo prav tako kot gre naš obrtnik - pomočnik v službo k mojstru, ki v svoji delavnici ni kos vsemu delu. Naravno je seveda, da je marljiv pomočnik na kmetiji tudi primerno plačan za svoje delo, saj tak mlad sposoben delavec tudi veliko več naredi kot kak naš star hla- pec. Pri nas se vedno toži, da noče na polju nikdo več vneto delati,

pa to ni nič drugega kot to, ker se do tega dela prisilijo ljudje, ki nimajo nobenega veselja, nimajo ga pa zato, ker ne znajo delati. Spodbudo in veselje dobi človek šele tedaj, ko delo dobro razume, ker le tedaj ima uspehe, ki so predpogoj zadovoljstvu in bagostanju.

Gustav Strniša:

Mojzes.

*Tvoja sila je bila vera iskrena
ko si vodil Izrael,
saj je priklicala mano,
da je narod v osrčju puščave živel.*

*Palica, tvoja bajanica,
je vedno našla pravo pot,
privabila je vodo iz skale
sredi žalostnih samot.*

*Vodil si ljudstvo skoz morske valove,
ki so rastle v steno strmo,
ko pa dospel je na bregove
Izrael, je pozabil vse to:*

*Za boga vlije si zlato tele
in podedovani ta greh
je segel še v naše čase in dežele:
pred zlatim teletom se vse valja po tleh!*

A. Patik:

Nekaj o državnem gospodarstvu.

ovejša doba prisoja državi, kot najvišji in najmočnejši družabni činiteljici stalno številnejše in važnejše probleme, čijih pravilna rešitev je v interesu vseh državljanov. Država štiti s svojim pravnim redom, sodišči, policijo in vojaštvom imetje in varnost svojih državljanov, prispeva s svojo šolsko, prometno in poštno organizacijo ter veljajo k povzdigu gmotne, moralne in duševne emancipacije. Državi je poverjena rešitev teh in drugih nalog iz razloga, ker bi zasebni interes posameznika z željo po stalnem dobičku teh nalog ne mogel uspešno in koristno rešiti.

V svrhu udejstvitve v tem pravcu potrebuje država, kar je povsem umevno, denarna sredstva. Načini, kako si država preskrbi potrebna denarna sredstva so nanizani v posebnem finančnem referatu, ki tvori vsebino državne finančne politike. Vira državnih

dohodkov sta na eni strani državno gospodarstvo na drugi obvezni prispevki državljanov.

Državna podjetja, ki se uporabljajo v pogledu dobičkanosti so n. pr.: državna veleposestva (pri nas Belje) državni gozdovi, rudniki, železne industrije i. t. d.

Obvezni prispevki državljanov so davki. Davke se predpisuje in pobira po določenih finančnih, narodnogospodarskih in moralnih principih (načelih). Finančni principi pri davkih temelje na tem, da davčni dohodki zadostujejo v kritje državnih izdatkov. Davki, ki se predpisujejo davkoplačevalcem umevno ne bi smeli ovirati razvoj narodnega gospodarstva, spodkopavati in rušiti vire gospodarskega življenja t. j. produkcije.

V tem slučaju govorimo o narodno-gospodarskih principih. Moralni principi pri davkih pomenijo, da ima vsakdo prispevati za kritje državnih izdatkov po svoji individualni sposobnosti. Bilo bi gotovo nepravično, ako bi država pobirala od revežev isti znesek davka kot od premožnejših. Moralno pojmovanje uvaja v davčno sestavo t. zv. progresivne davke; višji dohodki so obremenjeni z višjim davčnim odstotkom, nižji dohodki pa zopet z nižjim odstotkom, ali pa so celo od plačila davka oproščeni (t. j. eksistenčni minimum).

Davke delimo na posredne in neposredne. Posredni davki so praviloma izdatnejši viri državnih dohodkov nego neposredni. V resnici je jedro davčne reforme ravno v posrednih davkih, ki ravno zato, da bi bili najizdatnejši vir državnih dohodkov, obremenjujejo vse državljanke brez razlike. Na to dejstvo ne bi smeli pozabljati naši zakonodavci.

Državno gospodarstvo, ki bi moralo biti praviloma izravnano, se mora udejestovati po določenem preje premišljenem načrtu. Tak gospodarski načrt države je budget (proračun). Proračun mora imeti določene lastnosti, med drugim mora biti podrobno izdelan in se mora denar potrošiti za predvideno svrhu ne pa v kake druge namene.

Važno javnopravno vprašanje je tudi zadeva državnih dolgov. Državni dolgovi so po svojem bistvu dvojnega značaja: prehodni (nekriti) dolgovi in kriti dolgovi. O prehodnem dolgu govorimo tedaj, ako država najame posojilo za prehodno dobo. Prehodne dolgove imajo države z najboljšim državnim gospodarstvom. Prehodni dolg se najame namreč tedaj, ako je tempo dohodkov počasnejši nego tempo izdatkov, tako, da nastane nekaka razlika, ki se krije ravno s prehodnim posojilom. Krita posojila

se najame že za daljšo dobo in eksistenca takih dolgov priča o neizravnanim državnem gospodarstvu. Za najeta posojila izdaja država vrednostne papirje, javna zadolžna pisma, ki se imenujejo državne obligacije. Imejiteljem državnih obligacij izplačuje država obresti. Obligacija sama mora biti seveda tudi prej ali slej popolnoma izplačana (amortizirana). Amortizacija obligacij se vrši po v naprej določenem amortizacijskem načrtu, ki določa posebno višino anuitet t. j. višino zneska v enakomernih letnih obrokih, ki jih država izplača. Ako pa bi se državne obligacije sploh ne amortizirale in bi država imejiteljem zadolžnih pisem izplačevala le stalne obresti, potem govorimo o t. zv. večni renti.

F. P.:

Kuga v preriji.

nano je, koliko si Američani prizadevajo, da odvrnejo od svojih meja vse, kar se jim zdi nedovoljeno, nezaželjeno in opasno. Kako vsakemu popotniku in sploh vsemu, kar prihaja v Ameriko, preiščejo srce in obisti, in to v materijelnem in moralnem pogledu. Skoro nemogoče je, da bi se kdo ognil tej ostri preizkušnji.

In vendar se je pred nekaj leti z japonskega parnika nekdo drzno in neopaženo vtihotapil v deželo pri San Franciscu. Nekdo, ki so mu pred vsemi skušali preprečiti vstop v Ameriko, ki so bili pred njim že posvarjeni in ki je znan vsemu kot strašen in neusmiljen zavratni morilec. To je bil bacil kuge na živinskih gobcih in parkljih, brezobzirni bič evropske živinoreje. Že pred desetimi leti je bil v Ameriki, a se ni upal daleč. Čisto proti svoji navadi se je vrgel le na svinje, a so ga kmalu pregnali.

To pot pa je kar v luki napadel čredo ovac. Dva dni nato je bil že daleč v deželi in je moril govedo. S tovornim vlakom je potoval sto kilometrov proti jugu, se tam razširil med čredami nekaterih velefarm in še preden je potekel teden dni, je že osvojil vso Kalifornijo in obmejne pokrajine. Razburljive brzozavke so švigale v Washington in nazaj. Obetale so pomoč, zakaj vlada je sklenila, da nevarnost zatre na vsak način. Že je divjala zahrbtna kuga na široki fronti po deželi ter morila govedo, ovce in svinje. Kmetijstvu se je bilo bati najhujšega.

Povzročitelja kuge na gobcu in parkljih sta odkrila F. Löffler, ki je odkril tudi bacil davice, in njegov pomočnik R. Koch. Ame-

riški veterinarski komisar v poljedelskem ministrstvu John R. Mohler je takoj spoznal, da so tu na mestu le najostrejša sredstva. Najprej je odredil, da se zapro in zastražijo vse ceste. Farme so izolirali in ukinili ves promet z njimi. Zabranili so po vsej državi prevoz živine. Medtem je Mohler pohitel sam s svojim živinozdravniškim štabom iz Washingtona v ogroženo ozemlje. S seboj je privedel pomožne čete, z njimi pa ogromne bojne stroje: lopatna dvigala, ki so kopala kilometre dolge, široke in do dva metra globoke jarke, ki so bili namenjeni za grobove kalifornijski živini. Ne le bolni, tudi zdravi! Mohler je sklenil, da zatre grozovito kugo za vedno. Vojaki na konjih, vsi v gumiju, so zganjali tisočglave črede k jarkom, ki so požirali živino, brez razlike staro in mlado. Ob robih jarkov pa so stali možje s puškami. Pričela se je grozna morija. Kar ni končala krogla, je dopolnilo ostro bodalo. Živalska trupla so se kupičila. Žalostne gomile so pokrivali z zemljo in apnom.

V Ameriki se torej niso šalili z bacilom. Sicer pa so si ta radikalni čin lahko privoščili. Vlada je plačala vse. Bolezen je bila zatrta. Nato so požgali še travo po pašnikih, ograje in plotove ter pobili pse, mačke in perotnino. Po petih tednih uničevanja je Mohler brzojavil ministru, da je položaj obvladal.

A ga le še ni. Živinski prekupec iz mesta Los Angeles se je napotil v Merced Country v Yosemite in zanesel tja kužni bacil. V enem tednu je obolelo že 18.000 glav goveje živine. Zopet je Mohler nastopil neizprosno. V šestih mesecih je dal postreliti 100.000 glav najboljše živine in meseca julija l. 1924. je ponovno brzojavil v Washington, da je kugo zatrl.

Živinorejci so se oddahnili. Vse prepovedi o kupčiji z živino so bile ukinjene. Mesnice v Chicagu so oživele. Toda zdelo se je, da se je pekel zaklel proti Ameriki. V Stanislav Forestu v Visoki Sierri so našli truplo divje krave, ki je poginila za kugo. Bolezen se je bila zatekla med divjačino v gorovje. A Mohler ni obupal. V zvezi z gospodarji in lovci je proučil življenje divjačine in gozdnih živali ter udaril. Dal je postreliti in zastrupiti vso zverjad in divjačino Visoke Sierre. Leto in dan je zasledovala cela armada bacile po gozdnih samotah in Kanjonih, se borila z naravo in kačami ter pobila do jeseni l. 1925. nič manj ko 22.000 glav divjačine. Bacil je bil iztrebljen, z njim vred pa je izginila s sveta zadnja zver velikega Stanislav Foresta.

Leon Patik:

Vrbovo šibje danes in nekdanj.

Vežanje in sortiranje šibja.

opolnomaj posušeno šibje se sortira in poveže v butare. Sortiranje šibja se vrši na ta način, da se šibje brez razlike dolžine poveže lepo poravnano v veliko butaro v teži okoli 100 kg. Tako poravnano in povezano butaro se postavi pokonci in delavci obtegujejo najdaljše šibje in polagajo na pripravljeno tehtnico. Ko tehta šibje na tehtnici 20 kg se poveže v butaro s žgano žico štev. 1—16. Da se odtehtano šibje trdno poveže, se uporablja jermen (ali pa tudi veriga) s katerim se butaro prav dobro stisne, nakar se poveže z žico in sicer tako, da je spodnji del butare vezan križem. S takim vezanem se zabrani pri prenašanju, skladanju in prevozu, da posamezne šibe ne izpadejo in ne povzročijo vsled zrahljanosti butare, da se ista razsiplje. Naslednja butara, že nekoliko krajše šibje se poveže v butare po 10—15 kg. Kratko in drobno šibje in to od 60, 80—100 cm se poveže v butare po 5 kg. Na ta način sortiramo in vezano šibje predstavlja ne samo višjo, temveč tudi zelo praktično vrednost za posestnika kot tudi za kupca. Posestnik z lahkoto ugotovi množino in kvaliteto (kakovost) šibja s katerim razpolaga, odpade zamudno tehtanje, pospeši redni prevoz in skladanje in kar je končno posebno važno, prepreči večji kalo. (Grof Seilern na Moravskem je celo sortiral šibje tako, da je pustil izbrati razkavo in vejnato šibje ter dosegel za posamezne vrste najvišjo ceno.)

Skladišče za šibje mora biti brezpogojno suho, ker šibje zelo rado potegne vlago nase in postane vsled tega temno in plesnivo. Tako šibje umljivo izgubi znatno na vrednosti.

Zvepljanje — snaženja šibja in gotovih izdelkov.

Nesnažno, otemnelo ali celo plesnivo šibje se osnaži na ta način, da se šibje namoči in opere v čisti vodi. Oprano (še mokro) šibje se narahlo zloži v zato pripravljen prostor, ki se da dobro zapreti, da ne uhaja žvepleni dim. Ko je šibje zloženo se na poljubni odprti posodi zažge nekaj oblancev, na katere se natrosi 10—20 g žveplene prahu (tudi v palčicah), paziti pa je na to, da ne leži šibje preblizu tlečega žvepla. Šibje ostane v žveplenem dimu približno 6 ur, nakar se zopet izloži in posuši.

Za žvepljanje se pogosto uporablja velik lesen zaboj, katerega se oblepi z močnejšim papirjem, da se uhajanje dima prepreči.

Železne predmete na zabojju je odstraniti, ker žveplo železo močno razjeda in poškoduje.

Pletene izdelke iz šibja in španske trstike se tudi lepo osnaži, ako se iste opere v čisti vodi, v kateri raztopimo (acidum oxalicum technic). Voda postane podobna mleku. Z navadno krtačo se predmet dobro opere, nakar postane zopet snažen in bel.

KOTIČEK ZA DEKLETA.

Mano:

Naša hrana.

V zadnji številki „Grude“ smo pod tem naslovom ocenili vrednost človeške hrane po redilnosti, ki jih imajo posamezne jestvine. Danes bomo poskusili sestaviti nekak jedilni list z ozirom na potrebna hraniva, ki jih dnevno rabimo, da se nam telo ohrani čvrsto in zdravo. Seveda bo ta jedilni list v glavnem odgovaljal potrebam in zmožnostim kmetske mize in bo pred vsem upošteval taka jedila, ki se pridelajo doma. Za jedila, katerih priprava je manje poznana, dodamo nazadnje recepte.

Rekli smo že zadnjič, da rabi naše telo beljakovine, masti, škrob, sladkor, razne soli in vodo ter vitamine in da je dobro kot prvo jed zaužiti juho ali kaj drugega redkega, kar želodec pripravi na delovanje.

Prvo kosilo, recimo za ponedeljek, bi bilo: kromirjeva juha, (ki jo zna bolj ali manj okusno pripraviti vsako kmetsko dekle), z drobtinicami zabeljeni močnati žličniki, solata in sadje.

V torek: riževa juha, krompir v kosih in zabeljen z ocvirki, dušeno sladko zelje ali dušeno korenje, pečenjak. Ali pa mesto juhe močnati posukanec, potem izostavimo pečenjak.

V sredo: ričet z mesom ali brez mesa, fižolova omaka ali čebulova omaka in krompirjev pire.

Četrtek: mineštra, solata s krompirjem ali sladka repa s krompirjem, pečena mlečna kaša.

Petek: kisló zelje s krompirjem, zabeljen fižol ali solata s fižolom, štruklji.

Sobota: zelenjadna juha, buče, špinača ali koleraba, pražen krompir, flancati ali druga močnata jed.

Nedelja: mesna juha z rezanci, z drobovimi zmoki ali drugo, meso s polivko hrena ali kumar, krompir z gobami ali solato, sadje ali ocvrta jabolka.

Na ta ali podoben način bi se dal urediti jedilni red za cel teden. Vsaka gospodinja naj bi ga imela; s tem bi si pririhnila vsakdanje vzklikanje: „Kaj naj vendar skuham?“ in nepotrebno letanje v zadnjem trenutku.

Prinesli smo samo kosila, jedila za večerje naj po svoji uvidenosti in po hišni navadi izbere gospodinja sama. Pripomniti pa moramo, da je slaba navada prinašati za večerjo težke, goste in zelo tečne jedi, ker prenapolnjen že-

(za $\frac{3}{4}$ kg mesa v 5 l vode), 2 korena, 1 peteršilj (koren z listi), 1 repca, 1 lavorjev list, 1 srednja čebula, 1 srednji krompir, 1 paradižnik. Vre naj nalahno 3 ure. Nazadnje precedi in zakuhaj.

Zdrobovi cmoki: 2 rumenjaka in 1 dobro žlico masti, dobro zmešaj, dodaj 2 beljakov sneg in nazadnje primešaj narahlo 10 žlic zdroba. Zakuhaj takoj na vrelo juho. (Če testo stoji, so cmoki trdi.)

Hrenova polivka je pozimi prav dobrodošla. Zmešaj 2 žlici kisle smetane, 1 žlico moke, 1 žlico drobtin, 1 žlico nastrganega hrena, ter na vse to nalij $\frac{1}{4}$ l juhe. Naj vre 10 minut, potem še malo osoli in okisaj.

Gobe skuhajmo in sesekljajmo ali že pred kuhanjem zrežemo. Ko so kuhane, jih damo na prežganje s čebulo in peteršiljem. Malo zalijemo, pokuhamo in dodamo kisle smetane.

Ocvrta jabolka: Olupljena jabolka zreži na debele ploščice in jih posuj s sladkorjem. Naredi tekoče testo, gostejše kot za pečenjak, iz mleka, jajca, sladkorja, moke in malo soli. Oslajene kose jabolk namakaj v testo, da so krog in krog oviti vanj in jih devaj na vrelo mast, da se lepo scvro, vsak kos za sebe. Ocvrte potresi s sladkorjem.

To bi bil celotedenski spored jedil. Priporočamo pa vsakemu dekletu nabavo knjižice, ki jo je izdala Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani in ki se zove „Kuharske bukvice za kmetske žene in dekleta“ in vsebuje 100 raznih receptov. Naročite jo lahko pri našem uredništvu.

ORGANIZACIJSKI VESTNIK.

Ljubljana. Na ustanovnem občnem zboru društva „Mlada generacija“, ki se je vršil 8. oktobra t. l. v društvenih prostorih na Miklošičevi c. 4, se je izvolil sledeči odbor: Predsednik: R. Šimovec, podpredsednik: L. Vozel, tajnik: R. Grk, blagajnik: A. Grumek, odborniki: L. Kuhar, D. Pirjevec, N. Predalič in St. Škrabar. Namestniki: I. Senčur, I. Smolej, C. Vrančič, F. Gnežda in L. Čuček. Revizorja pa A. Čamernik in Borštinar Iv. Imenovalo se je tudi načelnike posameznih odsekov in sicer: Načelnik dramatičnega odseka V. Kovač, šahovskega Sl. Smolej, prosvetnega R. Šimovec. Knjižničar, D. Pirjevec. Napravil se je tudi program zimskega dela.

Pregrad pri Črnomlju. Dne 23. septembra 1928 se je vršil pri nas ustanovni občni zbor društva kmetskih fantov in deklet, ki se ga je udeležilo jako veliko število kmetskih fantov in deklet. Po poročilu delegata Zveze se je izvolil sledeči odbor: Štefan Fugina, predsednik, Rudolf Majerle, njegov namestnik. Za odbornike pa: Peter Rauh, Pavel Majerle, Jožef Šmalc, Peter Kraškovič, Ivan Šterk in Pavel Majerle. Za namestnike: Fanika Rauh, Angela Majerle, Lucija Rode in Marjeta Laurin. Društvo si je nadelo ime „Planinka“.

Matenja in Tomišelj. V nedeljo dne 23. septembra t. l. se je vršilo ustanovno zborovanje društva kmetskih fantov in deklet, na katerem je poročal kot delegat Zveze tov. dr. Janže Novak. Fantje in dekleta so se v velikem številu udeležili iz Matenje vasi in Tomišlja. Konečno se je sklenilo, da se osnuje v vsaki vasi posebno društvo kmetskih fantov in deklet in se je izvolil na to

sledеči odbor: za Mateno: Predsednik Ivan Stražišar, podpredsednica, Frančiška Tavželj, blagajnik, Franc Uršič, tajnik Miha Pirman, odborniki: Alojs Ambrož, Anton Tavželj, Ivan Bukovnik, Jožef Štrifot in Martin Juha. Namestniki: Miha Župec in Franc Škrjanc. Nadzornika: Martin Pirc in Vinko Ukmer.

Za Tomišelj se je izvolil sledеči odbor: J. Tehovnik, predsednik, Helena Peršin, podpredsednica, blagajnica, Mici Mavec, tajnik Peter Janežič; odborniki: Ana Lipovec, Janez Modic; namestniki odbora: Pepca Mavec in Franc Zidar. Nadzorstvo: Alojs Jankovič in Jakob Mavec.

Društvo v Tomišlju je priredilo 7. oktobra lepo uspelo vinsko trgatav, ki je imela v gmotnem oziru prav lep uspeh, tako da si bo društvo lahko nabavilo potrebne stvari, posebno pa društveno knjižnico. Obema novima postojankama želimo najlepšega razmaha in razvoja.

Duplje. Dne 23. septembra t. l. se je vršil izredni občni zbor društva kmetjskih fantov in deklet v prostorih tov. Štularja, na katerem se je izvolil nov odbor in sicer: Franc Štular, predsednik, Zupan Josip, podpredsednik, Albin Sirc, tajnik, Josip Teran, blagajnik, v odbor pa Toporš Miha, Jelar Pavla, Šter Marija, Boncelj Francka in Gradišar Franc. Namestniki: Kuhar Ignac st., Kuhar Ignac, ml. Na občnem zboru se je odobril tudi znesek Din 300.— za nakup knjig za društveno knjižnico.

Dramlje. V nedeljo dne 30. septembra t. l. je priredilo naše društvo „Detelja“ vinsko trgatav z licitacijo in šaljivo pošto. Kljub preobilnemu delu, s katerim so ravno ta čas ljudje preobloženi, je bila udeležba zelo lepa. Igrala je domača godba, pri kateri še celo starejši ljudje niso čutili utrujenosti ter so pridno segali po grozdju in stem društvu prispevali marsikateri dinarček.

Vse se je nekako osvežilo s to prireditvijo in so mnogi izrazili željo, da bi se shajali večkrat na tako poštenih zabavah.

Čisti dobiček smo odločili za ureditev društvenega lokala.

Beričevo. Naše društvo kmetjskih fantov in deklet je priredilo 7. oktobra t. l. vinsko trgatav v gostilni tov. Grada. Prireditav je uspela prav zadovoljivo.

Želmlje. V nedeljo 7. oktobra t. l. je naše društvo kmetjskih fantov in deklet priredilo v prostorih g. Kramarja društveni zabavni večer z dvema šaljivima prizoroma. Večera so se v obilnem številu udeležili tudi člani z Golega. Prireditav je nad vse pričakovanje lepo uspela in je bila želja vseh, da društvo še večkrat skuša prirediti podobne večere.

Strokovna knjižnica Zveze. Na razna vprašanja, če se je strokovna knjižnica že ustanovila, lahko z zadovoljstvom odgovorimo, da je knjižnica že ustanovljena. Dobili smo že tudi od nekaterih naših prijateljev primerne knjige in brošure v dar in pričakujemo, da se bodo tudi ostali naši prijatelji odzvali prošnji, priobčeni v predzadnji številki „Grude“. Imena darovalcev bomo naknadno v „Grudi“ objavili.

Poravnajte naročnino!